

УДК 657

Дідик В.Л., здобувач

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ПОБУДОВА УНІФІКОВАННОЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ЙОГО МОДЕРНІЗАЦІЇ

В статті проведено оцінку виконання завдання з побудови уніфікованої організаційної та інформаційної системи бухгалтерського обліку в державному секторі, що закріплене Стратегією модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі України на 2007-2015 роки.

Ключові слова: стратегія модернізації, бухгалтерський облік в державному секторі, уніфікація, організаційна система, інформаційна система.

Diduk V.

CONSTRUCTION UNIFIKOVANNOYI ORGANIZATIONAL AND INFORMATION SYSTEM OF ACCOUNTING IN THE PUBLIC SECTOR IN THE CONTEXT OF ITS MODERNIZATION

The paper evaluated the task of building a unified organizational and information system of accounting in the public sector, which enshrined a strategy to modernize the accounting system in the public sector in Ukraine in 2007-2015.

Keywords: strategy of modernization, accounting in the public sector, standardization, organizational system, information system.

Дидык В.Л.

ПОСТРОЕНИЕ УНИФИКОВАННОЙ ОРГАНИЗАЦИОННОЙ И ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В ГОСУДАРСТВЕННОМ СЕКТОРЕ В КОНТЕКСТЕ ПРОЦЕССОВ ЕГО МОДЕРНИЗАЦИИ

В статье проведена оценка выполнения задания по построению унифицированной организационной и информационной системы бухгалтерского учета в государственном секторе, которое закреплено Стратегией модернизации системы бухгалтерского учета в государственном секторе Украины на 2007-2015 годы.

Ключевые слова: стратегия модернизации, бухгалтерский учет в государственном секторе, унификация, организационная система, информационная система.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Вітчизняний бюджетний облік знаходиться на етапі активного реформування, який фактично було розпочато прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України № 34 від 16.01.07 «Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі України на 2007-2015 роки» (далі – Стратегія). Метою Стратегії модернізації оголошено удосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів. Відповідно до мети визначено завдання з удосконалення методології та перехід на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності, а також створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку. Вирішення вказаного завдання сприятиме удосконаленню: управління державними фінансами; системи стратегічного бюджетного планування на середньостроковий та довгостроковий періоди; порядку складення і виконання бюджету на основі програмно-цільового методу в бюджетному процесі; системи контролю за процесом виконання бюджету; інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами. Основними напрямками реалізації Стратегії визначено [1]: удосконалення системи бухгалтерського обліку; удосконалення системи фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів; створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи. Оцінюючі стан виконання поставлених завдань з модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі, зазначимо, що відповідно до встановленого Постановою Кабінету Міністрів України №34 плану заходів активно опрацьовуються всі з основних напрямів, при цьому найбільш результативною слід визнати проведену роботу за двома першими з трьох.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанням реформування бухгалтерського обліку в державному секторі в цілому присвячено праці відомих вітчизняних вчених-обліковців Єфіменко Т.І., Левицької С.О., Ловінської Л.Г., Свірко С.В., Сушко Н.І., Чечуліної О.О., а також дисертаційну роботу Фаріон А.І. на тему «Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі та шляхи її реалізації» (2011 рік захисту) на здобуття наукового ступені кандидата економічних наук [7]. Втім, аналіз наукових та практичних праць вказує на глибинне опрацювання вказаними авторами проблематики реформування системи бухгалтерського обліку в державному секторі

(у тому числі і фінансової звітності), а також удосконалення організаційних його положень. На тлі публікацій за названими напрямками, очевидною є відсутність досліджень з питань уніфікованого інформаційного забезпечення системи бухгалтерського обліку в державному секторі.

Цілі статті. На основі опрацювання спеціалізованих наукових, практичних літературних джерел, а також вітчизняних нормативно-правових актів з питань бухгалтерського обліку в державному секторі визначити ступінь виконання завдання з побудови уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення системи бухгалтерського обліку в державному секторі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Важливим напрямом Стратегії виступає напрям створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи. В межах цього напрямку виділено такі завдання: модернізація фінансово-бухгалтерських служб; забезпечення казначейського обслуговування усіх суб'єктів державного сектору; адаптація бюджетної системи, створеної на засадах програмно-цільового методу, до нових методологічних принципів системи бухгалтерського обліку; посилення контролю з боку органів Державної казначейської служби України (далі – ДКСУ) за дотриманням єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складення звітності; удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів фінансово-бухгалтерських служб; уніфікацію програмного забезпечення, що використовується суб'єктами державного сектору, з метою забезпечення обміну інформацією між Міністерством фінансів України, органами ДКСУ і суб'єктами державного сектору з використанням баз даних та інформаційних систем.

На виконання кожного з завдань Постановою Кабінету Міністрів України №34 встановлено певний термін (табл.1).

Таблиця 1

Основні завдання Стратегії зі створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи

Завдання	Терміни
Нормативно-правове врегулювання питання функціонування фінансово-бухгалтерських служб суб'єктів державного сектору, в тому числі головних бухгалтерів	2010-2011

Продовження табл. 1

Нормативно-правове врегулювання питання повноважень органів ДКСУ в процесі здійснення ними контролю бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів	2007–2009
Створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу виконання бюджетів у режимі реального часу	2008–2015
Уніфікація програмного забезпечення з бухгалтерського обліку суб'єктів державного секторі	2008
Організація навчання та підвищення кваліфікації фахівців Міністерства фінансів, органів ДКСУ, працівників фінансово-бухгалтерських служб бюджетних установ та держаних цільових фондів	2011–2015

На виконання цих завдань внесено зміни до Бюджетного кодексу України (ст. 56) та Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (ст. 8), відповідно до яких Кабінет Міністрів України встановлює завдання та функціональні обов'язки бухгалтерських служб, повноваження керівників бухгалтерської служби у бюджетних установах та вимоги до їх професійно-кваліфікаційного рівня [8, 9]. Також, стаття 112 оновленого Бюджетного кодексу України закріплює положення, відповідно до якого до повноважень Державної казначейської служби України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства належить здійснення контролю за: веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного бюджету та місцевих бюджетів, складанням та поданням фінансової і бюджетної звітності; бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету; відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету; відповідністю взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів встановленим бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі); відповідністю платежів взятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням [9].

Оскільки органи Державної казначейської служби України виконують функції з обслуговування виконання бюджетів та кошторисів, контроль бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів з їх боку передбачає певні процедури. Так, в процесі виконання дохідної частини бюджетів органи ДКСУ здійснюють контрольні дії на стадії зарахування, повернення помилково та надмірно зарахованих

платежів, розмежування надходжень між рівнями бюджетів та фондами, при наданні дотації вирівнювання місцевим бюджетам та перерахуванні міжбюджетних трансфертів, а також при перерахуванні коштів одержувачам. Контрольні повноваження органів Державного казначейства в процесі обслуговування бюджетів за доходами визначені Порядком казначейського обслуговування державного бюджету за доходами та іншими надходженнями, затвердженим наказом Державного казначейства України від 19.12.2000 р. №131, та Порядком казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затвердженим наказом Державного казначейства України від 04.11.2002 р. №205. Порядок повернення платниками помилково або надмірно сплачених податків, зборів (обов'язкових платежів) регламентується наказом Державного казначейства України від 10.12.2002 р. за №226, а взаємодія органів Державної податкової служби України, фінансових органів та органів Державного казначейства України в процесі повернення помилково та/або надмірно сплачених податків, зборів – спільним наказом Державної податкової адміністрації України, Міністерства фінансів України, Державного казначейства України від 03.02.2005 р. №58/78/22, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18.02.2005 р. за №247/10527.

У процесі обслуговування розпорядників бюджетних коштів органи ДКСУ здійснюють реєстрацію та облік бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів і відображає їх у звітності про виконання бюджету. При реєстрації бюджетних зобов'язань здійснюється перевірка відповідності напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі) (ст. 48 Бюджетного кодексу України). Контрольні повноваження органів ДКСУ за ним напрямом визначені Наказом ДКСУ від 02.03.2012 р. №309 Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України. В процесі обслуговування розпорядників бюджетних коштів органи ДКСУ здійснюють контроль за відповідністю платежів взятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням (ст. 49 Бюджетного кодексу України). Контрольні повноваження органів Державної казначейської служби України щодо перевірки та виконання платіжних доручень визначені Наказами ДКУ від 30.09.2011 № 1223 Про затвердження Порядку обслуговування

державного бюджету за видатками та операціями з надання та повернення кредитів, наданих за рахунок коштів державного бюджету та від 04.11.2002 № 205 Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

Вивчення нормативних документів з питань організації бухгалтерського обліку вказує на фактичне виконання завдання з нормативно-правового регулювання функціонування фінансово-бухгалтерських служб суб'єктів державного сектору, в тому числі головних бухгалтерів. Так, у 2011 році затверджено нормативні документи, які виступають інструментом реалізації вказаного завдання. Йдеться про Постанову Кабінету Міністрів України № 59 від 26.01.2011р. «Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи», а також Накази Міністерства фінансів України № 214 від 21.02.2011р «Про затвердження Порядку погодження призначення на посаду та звільнення з посади головного бухгалтера бюджетної установи» і №1537 від 01.12.2011 «Про затвердження Порядку проведення оцінки виконання головним бухгалтером бюджетної установи своїх повноважень».

Отже, відповідно до таблиці 1, фактично невиконаними є завдання зі створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу виконання бюджетів у режимі реального часу, а також уніфікації програмного забезпечення з бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору. Вочевидь, перше завдання може бути розв'язано виключно за умов виконання першого – розробки уніфікованого програмного забезпечення з бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору.

Виконання останнього з завдань потребує чіткої обґрунтованої постановки завдань зі створення програмного забезпечення бухгалтерського обліку виконання бюджетів в органах Державної казначейської служби України, в бюджетних установах та цільових фондах, які і виступають суб'єктами бухгалтерського обліку в державному секторі. При формуванні такого завдання мають бути чітко визначені об'єкти бухгалтерського обліку, порядок узагальнення інформаційних даних за ними та інформаційні потоки на вході та на виході з системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Зауважимо, що склад об'єктів бухгалтерського обліку в державному секторі може бути ідентифіковано за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі, який на сьогодні розроблено та затверджено Міністерством фінансів України

19 [10]. Втім, порядок узагальнення інформації про ці об'єкти в межах рахунків бухгалтерського обліку є невизначеним через відсутність єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. В зв'язку цим, вбачається доречним внесення змін до Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі України в частині визначених термінів створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу виконання бюджетів у режимі реального часу, а також уніфікації програмного забезпечення з бухгалтерського обліку суб'єктів державного секторі з перенесення строків виконання вказаних завдань та 2014 рік.

Висновки. В процесі опрацювання спеціалізованих наукових, практичних літературних джерел, а також вітчизняних нормативно-правових актів з питань бухгалтерського обліку в державному секторі встановлено, що переважна більшість завдань Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі України на 2007-2012 роки в частині створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення системи бухгалтерського обліку в державному секторі виконана. Допущене відставання в частині створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу виконання бюджетів у режимі реального часу, а також уніфікації програмного забезпечення з бухгалтерського обліку суб'єктів державного секторі потребує прискорення розробки єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та внесення відповідних змін до Постанови Кабінету Міністрів України №34 від 16.01.07

1. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.07 р. N 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=888-2007-%F0>.
2. Інформаційне забезпечення управління державними фінансами: [у 2-х т.] (наук.практ. видан.)/ за заг. Ред. Ф.О.Ярошенка. – К.: ДНУ «Акад. фін. управління», 2010. – Т.1: Стандартизація бюджетного обліку як інструмент модернізації державних фінансів України/ Т.І. Єфіменко, Л.Г. Ловінська, С.В. Свірко, С.О. Левицька та ін.. – 2010. – 226 с.
3. Левицька С.О., Кошка К.А. Результативність перших етапів розвитку реалізації стратегії модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: Випуск 3 (47). Секція Економіка. Частина І. – 2009 – Рівне: НУВГП – С. 379-387.
4. Свірко С.В. Стандартизація бухгалтерського обліку бюджетних установ України як елемент гармонізації складових вітчизняної національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних аналогів // Проблеми функціонування підприємств різних форм власності: Сб.науч.тр. – Вип.1. Т.П/НАН України. – Донець, Ін-т економіки пром-ти, 2008. – С. 62-73.

5. Сушко Н.І. Ключові напрями реалізації модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у державному секторі //Проблеми підвищення ефективності функціонування підприємств різних форм власності. – Вып.1. Том II. – Донецьк, 2008. – С.24-39.
6. Чечуліна О.О. Розвиток бухгалтерської професії як важливий чинник подолання економічної кризи: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/article/107644;jsessionid=A30528646812B2674324A068F25B97D3>
7. Фаріон А.І. Модернізація бухгалтерського обліку в державному секторі та шляхи її реалізації: дис... канд. екон. наук: 08.00.09 / Фаріон Антоніна Іванівна; ДВНЗ «КНЕУ ім.В.Гетьмана». - К., 2011. - 199с.
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>
9. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. НП(С)БОДС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=83022